

2024-től érvényes érettségi követelmények szerinti komplex korszakokon átívelő esszé feladatok

A magyar kormányzati eszmék (1867–1945)

2025-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT

A feladat a dualizmus és a világháborúk korának magyar történelmével kapcsolatos. (komplex – korszakokon átívelő)

Mutassa be az 1867 és 1945 közötti magyar kormányzatok által képviselt, meghatározó eszméket a következő szempontok alapján:

- a dualizmus korának meghatározó kormányzati eszméi,
- Károlyi Mihály által, kormányzása idején képviselt eszmék,
- a Tanácsköztársaság meghatározó eszméje,
- a Horthy-korszak több, különböző kormányzati eszméje,
- a nyilas (hungarista) diktatúra meghatározó eszméje.

Válaszát időrendben haladva fogalmazza meg! Ne eseménytörténetet írjon!

„Én, ki egyike vagyok azoknak a keveseknek, akik még élnek azon korszakból, mikor Magyarország átalakulását megkezdette, nagyon jól emlékezem arra, hogy mikor e szót felírtuk zászlónkra: szabadság, a másik két szót is mellé írtuk: egyenlőség, testvériség. E hármat csak együtt lehet elfogadni, uraim! Mert a szabadság egyenlőség nélkül nem szabadság, az [...] kiváltság, az privilégium [előjog]; azt én a magyar alkotmány alapjául el nem fogadhatom.” (*Jókai Mór kormányparti képviselő országgyűlési felszólalása, 1883*)

„Az államalkotási vágy, az élő nemzeti érzés ott szunnyad minden etnográfiailag [nemzetiségileg] egységes népfaj lelkében. S előbb vagy utóbb bekövetkezik a pillanat, amidőn ez a törekvés öntudatra ébred, és elemi erővel tör elő a vágy, hogy ő alkosson államot, s hogy elenyésztesse az állami és nemzeti határ közötti különbségeket. [...] A történelem lassú, de feltartóztathatatlan processzusban [folyamatban] etnográfiailag is egységes nemzeti államok kialakulása felé halad.” (*Tisza István, 1911*)

„A magyar csapatokat nem a határra küldik, hogy őrzt álljanak addig, amíg [...] a fegyverszünetet elérjük, hanem idehózzák Budapestre, hogy a Magyar Nemzeti Tanácsot, mely [...] teljes függetlenséget, önálló magyar hadsereget, magyar külügyet [...] akar a dolgozó és szenvedő tömegeknek, [...] letörje, és mozgalmát vérbe fojtsa. Katonák! Szégyen és gyalázat, hogy amikor körülöttünk minden nemzet egységesen harcol szabadságáért, önállóságáért [...], Magyarországon még mindig [...] a bécsi cselédek [...] parancsolnak.” (*A Nemzeti Tanács kiáltványa, 1918*)

„[Kunfi Zsigmond] mint közoktatásügyi miniszter, ma is azt vallja, hogy a teljes lelkiismereti szabadság mindenki számára csak úgy biztosítható, ha [...] a vallás magánüggé válik, és ha annak

következtében az iskolában sem taníttatja az állam a vallást. [...] A küldöttség egyik tagja [...] azt a kérdést intézte a miniszterhez, hogy tehát ő a kultúrharc álláspontján áll-e. A miniszter erre a kérdésre azt válaszolta, hogy korántsem, hanem a legteljesebb lelkiismereti szabadságnak biztosítása az ő kívánsága, amely adja meg a hívés és nem hívés szabadságát mindenkinek.”
(*Korabeli sajtóbeszámoló, 1919. január*)

„Mindenekelőtt nyíltan s határozottan el kell ismernünk, hogy nemzetünk belső életének erkölcsi alapjául s irányító elvéül a keresztény világnézetet és erkölcsöt kell elfogadnunk, s hogy aki ezt az elvet megtámadja vagy mellőzi, nemzetünk erkölcsi újjászületését s egészséges fejlődését veszélyezteti.” (*Bangha Béla kormánypárti íróújságíró, 1920*)

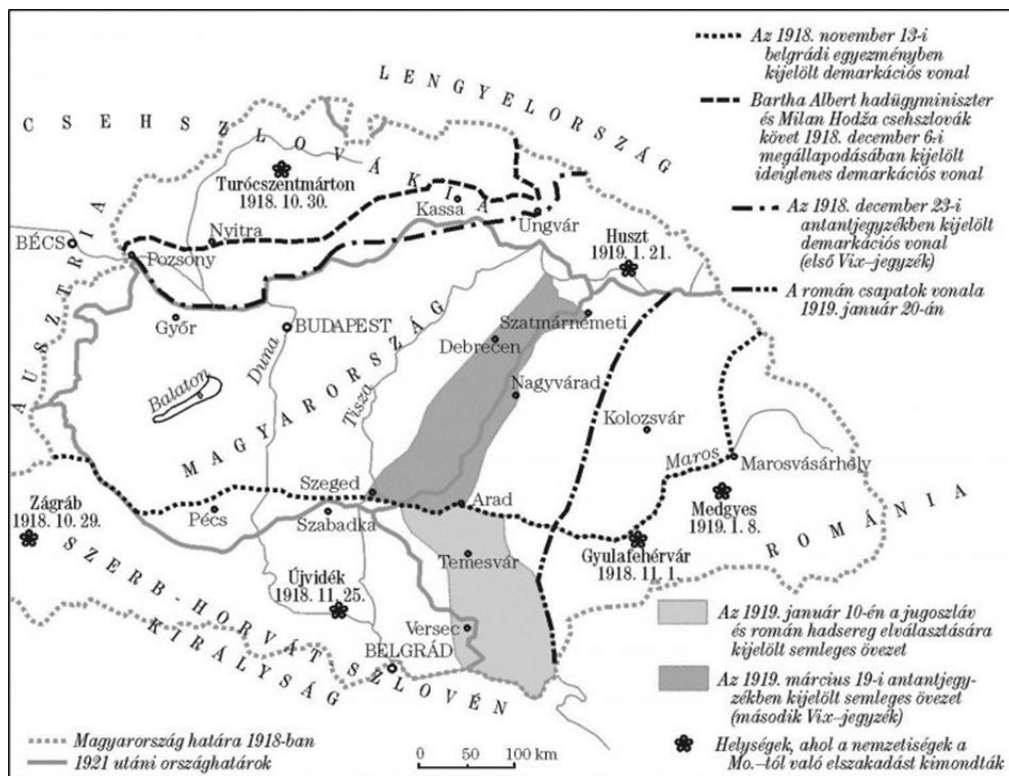
Magyarország területének változásai a 20. században

2025-MÁJUS-MAGYAR-EMELT

A feladat Magyarország 20. századi történetéhez kapcsolódik. (komplex – korszakokon átívelő)

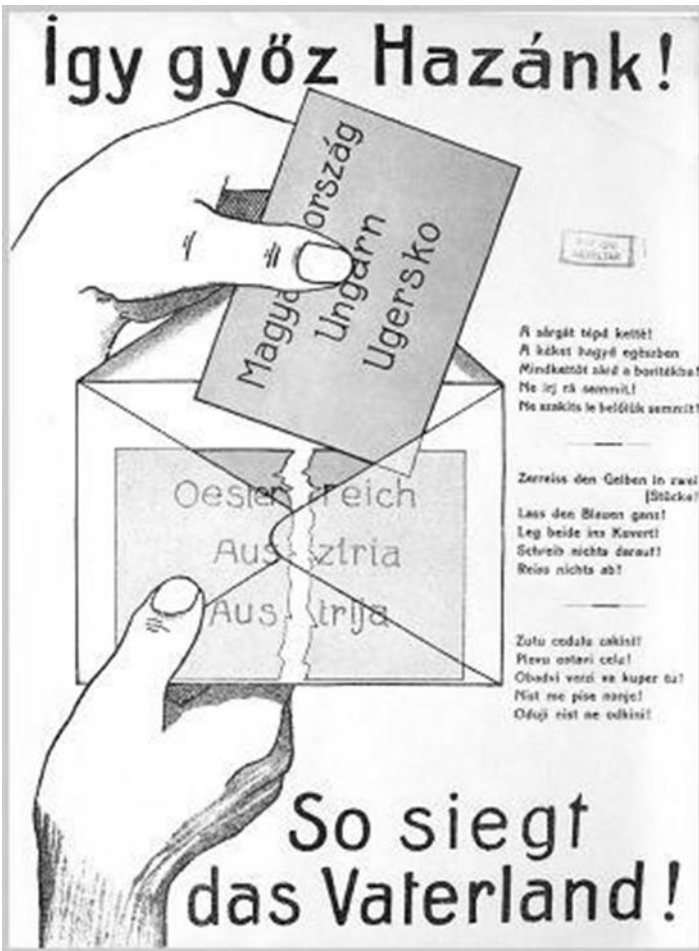
Mutassa be a források és ismeretei segítségével Magyarország területének változásait a 20. század folyamán a következő szempontok alapján:

- a dualista állam felbomlása,
- területi változások a forradalom és a Tanácsköztársaság idején,
- a békediktátum és módosítása,
- revíziós sikerek a második világháború előtt és alatt,
- az ország megszállása és a párizsi béke!

Magyarország 1918–1919-ben

„Az entente [antant] hatalmakkal való tárgyalások következményeként a magyar kormány a hadsereg-parancsnokságnak ama parancsot adta, hogy a cseh-szlovák hadvezetőséggel egyetértőleg a csapatokat ama vonal mögé vonja vissza, melyet az entente az északi határuknak egyelőre ránk erőszakolt. A magyar kormánnyal egyetértőleg a hadsereg-parancsnokság kijelenti, hogy ezt a határt véglegesnek el nem fogadja, és meg fog jönni annak ideje és módja, hogy az ország létét biztosító határok ismét helyreálljanak. Tehát mindenki tudja meg és felvilágosítandó, hogy eme visszavonulás és kiürítés csakis időleges jellegű. [...] Az entente hatalmak az északi terület kiürítése ellenében kiürítik a románok által önkényesen és erőszakkal megszállt tiszántúli területeket. A vörös hadsereg győzött, feladatának nagy részét sikeresen megoldotta.” (A Vörös Hadsereg főparancsnoksága, 1919. június 29.)

*Magyar szórólap (Sopron, 1921)
Három nyelven (magyarul, németül és horvátul) ugyanaz az felirat: „A sárgát tépd ketté! A kéket hagyd egészen Mindkettőt zárd a borítékba! Ne íj rá semmit! Ne szakíts le belőlük semmit!”*

„A román királyi kormány és a magyar királyi kormány azzal a felkéréssel fordultak a birodalmi kormányhoz és az olasz királyi kormányhoz, hogy a Magyarország részére átengedendő területnek Románia és Magyarország között függőben levő kérdését döntőbírói határozattal rendezzék. Ennek a felkérésnek, valamint a román királyi és a magyar királyi kormány felkéréssel kapcsolatban tett annak a kijelentésnek az alapján, hogy ily döntőbírói határozatot minden további nélkül magukra kötelezőnek ismernek el, [...] a mai napon Bécsben a következő döntőbírói határozatot hozták: 1. Románia és Magyarország között végleges határként az ide mellékelt térképbe berajzolt határ állapíttatik meg. A határnak a helyszínen való pontosabb kijelölése román–magyar bizottság feladata lesz.” *(A második bécsi döntés)*

„Magyarország megszünteti a Szovjetunió és a többi Egyesült Nemzetek, közöttük a Csehszlovákia ellen viselt háborút. Németországgal fennálló minden viszonyát megszakítja és hadat üzen Németországnak. [...] Magyarország kötelezi magát, hogy Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia általa megszállt területéről kivonja az összes magyar csapatokat és hivatalnokokat Magyarország 1937. december 31-én fennállott határai mögé, továbbá hatályon kívül helyez minden olyan törvényhozást és bekebelezést, amelyet Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia területének Magyarországhoz való csatolására szövegeztek.” *(Fegyverszüneti egyezmény, 1945. január 20.)*

A Magyar Királyság külpolitikája a középkorban

2024-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT

A feladat a középkori magyar történelemmel kapcsolatos. (komplex – korszakokon átívelő)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a Magyar Királyság külpolitikáját Könyves Kálmán uralkodásától I. (Nagy) Lajos haláláig a megadott szempontok szerint:

- a Magyar Királyság külpolitikáját befolyásoló hatalmi viszonyok (geopolitikai helyzet) a korszak kezdetén,
- a Magyar Királyság külpolitikai törekvései Könyves Kálmán idején,
- a keresztes hadjáratok és a Magyar Királyság,
- a Magyar Királyság balkáni törekvései III. Béla idején,
- a tatárjárás külpolitikai összefüggései,
- az Anjouk és a közép-európai együttműködés,
- Nagy Lajos birodalma!

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„[Könyves] Kálmán [...] mivel igen bátor volt, elhatározta, hogy egész Horvátországot saját uralma alá veti egészen a dalmát tengerig. Hadseregével a Dráva folyóig vonult, a horvátok pedig, hallván a király érkezését, sereget gyűjtöttek, és harcra készülődtek.” *(Egy krónika mellékletéből, 14. század)*

III. Konrád keresztes hadainak átvonulása Magyarországon a 12. században, a Képes krónika ábrázolása a 14. századból

„Mivel [III.] István meghalt [...] [Mánuel bizánci császár Bélát] királynak kiáltotta ki, feleségével együtt Magyarországra küldte, miután esküvel megígérte, hogy egész életében tekintettel lesz a császár és a rómaiak [értsd: bizánciak] érdekeire.” (*Jóannész Kinnamosz 12. századi bizánci történetíró*)

„Meghallva jövetelét Johanna királynő [...], a királytól való féltében három gályán a tengeren át titkon elfutott, s Avignon tartomány felé igyekezett. Lajos király pedig bevonult Nápoly városába, ahol nagy ünnepélyességgel és örömmel fogadták. Ettől fogva Magyarország, Jeruzsálem és Szicília királyának nevezte magát. Míg itt tartózkodott, nyomozni kezdte, kik bűnösök és részesek öccse, András király halálában.” (*Küküllei János krónikája, 14. század*)

„Kázmér úr, Lengyelország királya életveszélyesen megbetegedett. És az összes herceg és báró meg nemes az Úr szent evangéliumára leteendő esküre jöttek, miszerint Magyarország királya most és mindig természetes uruk és királyuk legyen [...]. A király kötelezte magát mindezek megtartására.” (*14. századi krónika*)

A nyugati keresztény egyház megalakulása

2024-MÁJUS-MAGYAR-EMELT

A feladat a kereszténység ókori és középkori történetével kapcsolatos. (komplex – korszakokon átívelő)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a nyugati keresztény egyház kialakulásának folyamatát a 4. századtól a 11. század közepéig a megadott szempontok szerint:

- a kereszténység a Római Birodalomban a 4. században,
- a pápai hatalom eredete,
- a pápaság helyzete a Nyugat-római Birodalom bukása után,
- a szerzetesség,
- a kereszténység elterjedése Európában a kora középkorban,
- a nyugati keresztény egyházszervezet,
- az egyházszakadás!

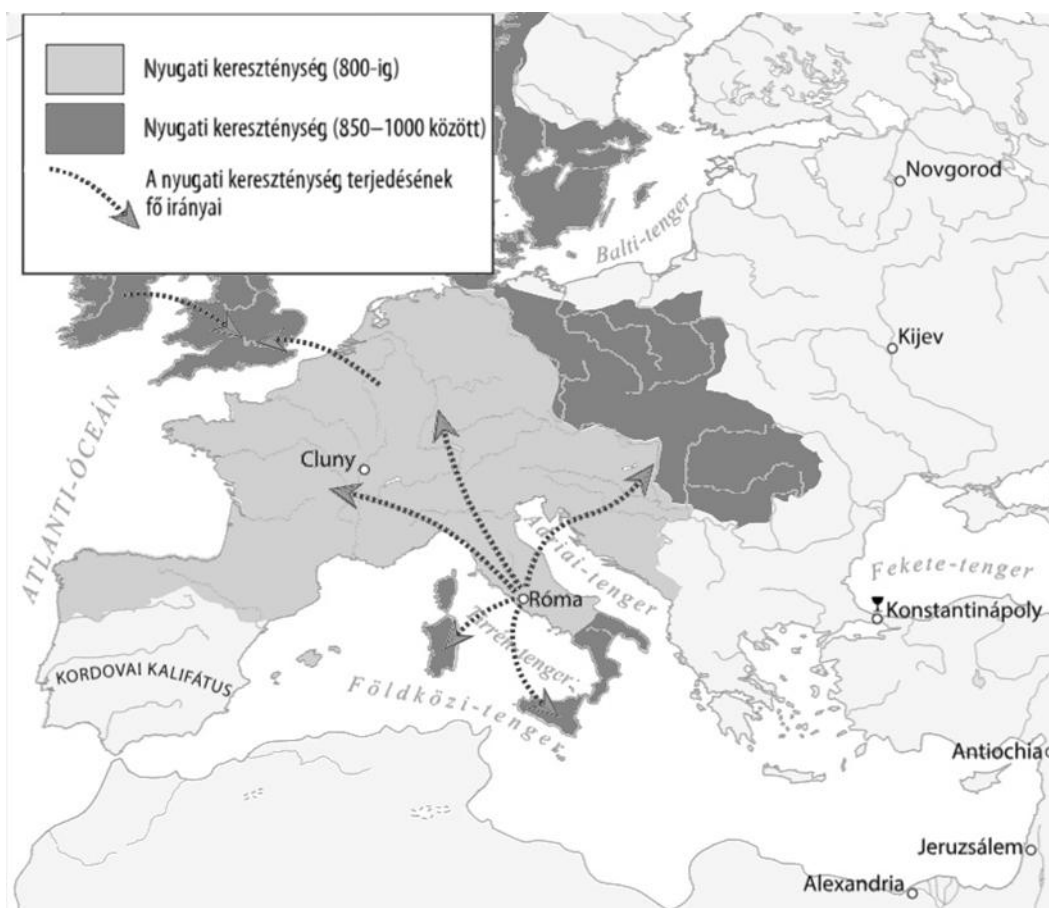
Használja a középkolai történelmi atlaszt!

„Megparancsoljuk, hogy mindazok a népek, amelyek a mi kegyelmes kormányzatunk uralma alatt állnak, abban a vallásban éljenek, amelyet a hagyomány szerint Szent Péter apostol adott át Róma népének, s amely azóta is töretlenül él napjainkig. [...] Meghagyjuk, hogy akik ezt a hitvallást követik, a katolikus keresztények nevét viselhetik, a többiek azonban, akiket eszteleneknek és örülteknek ítélnünk, [...] egyelőre az isteni bosszúnak adjuk át [...], de majd, amidőn isteni sugallatból erre utasítást kapunk, magunk is gondoskodunk megbüntetésükről.” (*Theodosius rendelete, 380*)

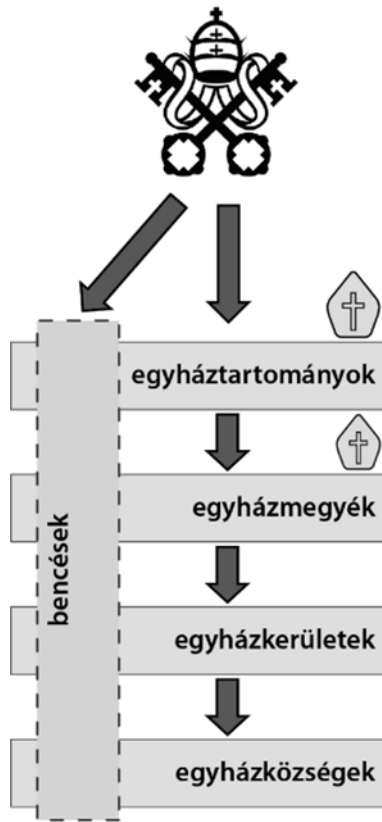
„Jézus most hozzájuk [a tanítványaihoz] fordult: »Hát ti mit mondtok, ki vagyok?« [...] Péter válaszolt: »Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.« Erre Jézus azt mondta neki: »Boldog vagy, [...] mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én mennyei Atyám. Én is mondom neked: Péter vagy, erre a sziklára építem egyházamat, s az alvilág kapui sem vesznek rajta erőt. Neked adom a mennyek országa kulcsait. Amit megkötsz a földön, a mennyben is meg lesz kötve, s amit feloldasz a földön, a mennyben is fel lesz oldva. «” (*Részlet az Újszövetségből*)

Itália a 8. században

A nyugati kereszténység terjedése a kora középkorban

A nyugati keresztény egyház szervezeti felépítése a kora középkorban